

QUẢN LÝ THUẾ XUẤT, NHẬP KHẨU Ở MỘT SỐ NƯỚC VÀ BÀI HỌC CHO VIỆT NAM

LỤC VĂN TRƯỜNG - Đại học Kinh tế - Đại học Quốc gia Hà Nội

Quản lý thuế xuất nhập khẩu của Việt Nam trong những năm qua đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, góp phần tích cực vào phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Tuy nhiên, để nâng cao hiệu quả công tác quản lý thu thuế xuất, nhập khẩu ở nước ta, cần nghiên cứu một cách toàn diện kinh nghiệm quản lý thuế xuất, nhập khẩu của một số nước trên thế giới, từ đó rút ra bài học cho Việt Nam.

Kinh nghiệm quản lý thuế xuất, nhập khẩu của cơ quan hải quan một số nước

Hải quan New Zealand

New Zealand được biết đến là một trong những nước có mức đánh thuế thu nhập cao trên thế giới (33%), xếp sau Thụy Điển 56,6%, Đan Mạch 55,4%, Hà Lan 52%, Áo 50%... Hiện nay, New Zealand áp dụng thuế hàng hóa và dịch vụ tiêu dùng (Goods and Services Tax - GST) là 15% đối với hầu hết các loại hàng hóa và dịch vụ. Để quản lý thuế suất các mặt hàng xuất khẩu và nhập khẩu, Cơ quan Hải quan New Zealand đã áp dụng phương thức quản lý thuế xác định trị giá hải quan theo Hiệp ước chung về thuế quan và mậu dịch (Hiệp định Trị giá GATT) của Tổ chức Thương mại thế giới (WTO). Theo đó, Cơ quan Hải quan New Zealand đã triển khai thực hiện quản lý thuế xuất khẩu và thuế nhập khẩu theo hai phương thức chủ yếu sau:

Một là, quản lý thuế xuất khẩu và thuế nhập khẩu theo hệ thống văn bản pháp quy. Với phương thức quản lý này, New Zealand đã ban hành Luật Hải quan gồm 399 điều khoản và 4 phụ lục kèm theo. Theo đó, Luật Hải quan New Zealand có các điều khoản quy định về xác định trị giá hải quan cho hàng hóa xuất khẩu và nhập khẩu từ Điều 60 đến Điều 63 và Phụ lục 2 của luật này. Các quy định về trị giá hải quan được xây dựng chi tiết và cụ thể trong văn bản luật, nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho DN nước này áp dụng thực hiện trong hoạt động thực tiễn (nếu DN có vướng mắc về những quy định về trị giá hải quan quy định tại văn bản luật thì có thể liên hệ với cơ quan hải quan để được hướng dẫn cụ thể).

Không chỉ có vậy, Cơ quan Hải quan New Zealand còn ban hành các văn bản hướng dẫn với những điều khoản quy định chi tiết cho bộ phận kiểm tra sau thông quan chịu trách nhiệm kiểm tra trị giá hàng hóa xuất, nhập khẩu (XNK) trong diện tính thuế. Nhờ có các quy định rõ ràng trong việc quản lý trị giá hàng hóa tính thuế trong quá trình thông quan hàng hóa đã giúp cơ quan hải quan và DN tiết kiệm được đáng kể thời gian và chi phí.

Hai là, tích cực cải cách, hiện đại hóa và nâng cao nghiệp vụ quản lý hải quan. Đây được coi là bí quyết thành công của Cơ quan Hải quan New Zealand trong việc quản lý thuế XNK. Cụ thể, Cơ quan Hải quan New Zealand đã triển khai chương trình hiện đại hóa hải quan mang tên "CusMod". Chương trình này không chỉ là sự phát triển và ứng dụng những hệ thống thông tin mới, mà còn là một bước tiến quan trọng trong việc cải cách thủ tục hành chính, tạo điều kiện thuận lợi cho DN có hoạt động XNK tại New Zealand.

Trong quá trình đăng ký tờ khai tại cơ quan hải quan nếu các DN không có vướng mắc phát sinh về phân loại hàng hóa, chính sách mặt hàng, tiêu chí về nhập khẩu... thì tờ khai sẽ được CusMod chấp nhận, việc xác định trị giá hải quan coi như đã hoàn tất. Nếu có những vướng mắc trong quá trình xử lý điện tử, DN phải giải trình với cán bộ hải quan để xem xét giải quyết. Nếu có nghi ngờ về trị giá hải quan của lô hàng, bộ phận làm thủ tục hải quan sẽ thông báo với bộ phận kiểm tra sau thông quan kiểm tra lại trị giá hải quan sau khi hàng hóa được giải phóng. Nếu trị giá hải quan không được chấp nhận thì Cục trưởng Cục Hải quan địa phương ra quyết định điều chỉnh giá. DN có quyền khiếu nại

tới hải quan vùng đó (trong vòng 28 ngày sau khi có quyết định của cơ quan hải quan), cấp có thẩm quyền giải quyết tranh chấp sau cùng là cơ quan tòa án quốc gia.

Hải quan Hàn Quốc

Tại Hàn Quốc, tất cả các loại hàng hóa nhập khẩu phải chịu thuế nhập khẩu, đối tượng nộp thuế phải nộp thuế trước khi thông quan hàng hóa hoặc phải ký quỹ, bảo lãnh nộp thuế. Việc ký quỹ, bảo lãnh nộp thuế đối với hàng hóa nhập khẩu phải có sự chấp thuận của cơ quan hải quan. Quá thời hạn cho phép ký quỹ, bảo lãnh nếu tổ chức đứng ra ký quỹ, bảo lãnh chưa nộp thuế thì phải nộp một khoản tiền phạt nhất định theo cam kết cùng với số thuế phải nộp.

Quy trình nộp thuế XNK ở Hàn Quốc được triển khai thực hiện theo 4 bước sau: (i) Cơ quan Hải quan Hàn Quốc ra thông báo và yêu cầu nộp thuế; (ii) thực hiện lệnh thu thuế; (iii) bán tài sản tịch biên; (iv) trả nợ thuế bằng số tiền thu được từ việc bán tài sản.

- *Đối với cá nhân người nộp thuế:* Sau 15 ngày kể từ

Nhằm thúc đẩy sự tham gia của DN vào quá trình chống gian lận thương mại, thất thu thuế hàng hóa xuất nhập khẩu, Malaysia đã thành lập Ủy ban hỗn hợp giữa cơ quan hải quan và các DN đại lý, để hỗ trợ DN trong việc khai hải quan, trong đó có việc xác định mã số hóa theo các quy tắc phân loại hàng hóa (HS), xác định trị giá tính thuế theo Hiệp định Trị giá GATT.

ngày đến hạn của số thuế phải nộp, Cơ quan Hải quan Hàn Quốc sẽ ra thông báo chuyển tới người nộp thuế để họ nắm được và chấp hành nghĩa vụ thuế với nhà nước. Sau khi thông báo được ban hành, nếu người nộp thuế không chấp hành nghĩa vụ thuế thì Cơ quan Hải quan Hàn Quốc sẽ kiểm tra thu nhập và tài sản của đối tượng nợ thuế thông qua một Hệ thống quản lý thuế điện tử hiện đại. Điểm nổi bật của Hệ thống quản lý thuế này là cho phép các cán bộ hải quan truy cập vào các thông tin về tài sản, bất động sản... từ hoạt động kinh doanh của người nộp thuế và DN.

Nếu người nộp thuế vẫn có động thái chây ỳ không nộp thuế kể cả khi nhận được thông báo từ cơ quan hải quan, thì Hải quan Hàn Quốc ra quyết định tịch biên và bán bất kỳ tài sản cá nhân hoặc bất động sản nào mà người nộp thuế sở hữu. Với cách làm này, Hải quan Hàn Quốc đã tạo áp lực cho đối tượng nợ thuế phải nộp thuế sớm hơn để tránh việc

tài sản tịch biên bị bán với giá thấp.

- *Đối với DN:* Nếu quá thời hạn thông báo nộp thuế mà DN vẫn không nộp thuế thì cơ quan hải quan chuyển sang bán tài sản tịch thu thông qua việc đăng thông báo về tài sản chờ bán trên báo địa phương hoặc tờ rơi và đợi một thời gian nhất định trước khi bán. Thông thường việc bán tài sản tịch biên ở Hàn Quốc thường do Công ty Quản lý tài sản Hàn Quốc (KAMCO) thực hiện.

Sau khi bán tài sản, Cơ quan Hải quan Hàn Quốc sẽ sử dụng số tiền thu được trả cho các chi phí liên quan đến việc tịch biên và bán tài sản. Số tiền còn lại sẽ được sử dụng để nộp thuế. Nếu số thuế thu được từ việc bán tài sản thấp hơn tổng số thuế, chi phí của việc tịch biên, bán tài sản thì đối tượng nộp thuế sẽ tiếp tục phải nộp số thuế còn thiếu. Ngược lại, với số tiền còn thừa, cơ quan hải quan sẽ ra thông báo cho đối tượng nộp thuế và hướng dẫn họ làm thủ tục xin hoàn thuế.

Để ngăn chặn việc trốn thuế, gian lận thương mại và thất thu thuế, Hải quan Hàn Quốc còn đẩy mạnh công tác đào tạo nghiệp vụ hải quan cho đội ngũ thanh tra thuế và kiểm tra sau thông quan. Đây là những bộ phận quan trọng trong việc hướng dẫn, kiểm tra DN phải tuân thủ các chính sách về thuế. Đồng thời, cơ quan Hải quan Hàn Quốc cũng chủ động phối hợp với các cơ quan kiểm soát nội địa của nước này, nhằm kiểm soát hoạt động buôn lậu, gian lận thương mại đối với những mặt hàng trong diện chịu thuế.

Hải quan Malaysia

Ở Malaysia, thuế nhập khẩu đối với hàng dệt may và các mặt hàng khác được áp thuế suất khá cao từ 0% đến 300% (tùy thuộc vào mặt hàng), nhằm bảo vệ ngành sản xuất trong nước. Năm 2000, Chính phủ Malaysia đã quyết định điều chỉnh giảm thuế đối với 136 loại sản phẩm thực phẩm từ 5-20%, xuống còn từ 2-12%, tùy theo các mặt hàng thực phẩm. Còn đối với các mặt hàng nhập khẩu phục vụ cho phát triển công nghiệp như máy móc, thiết bị, nguyên vật liệu nhập khẩu để chế biến và tái xuất sẽ được miễn thuế.

Trong những năm qua, Malaysia rất coi trọng công tác quản lý thuế XNK. Theo đó, Tổng cục Hải quan Malaysia tập trung vào công tác trao đổi thông tin về thủ tục hải quan, trong đó có thông tin liên quan đến chống gian lận thương mại và thất thu thuế đối với những mặt hàng xuất khẩu, nhập khẩu khó xác định mã số. Đồng thời, thường xuyên tổ chức gặp gỡ giữa hải quan với các DN đại lý, để trao đổi về những vướng mắc xung quanh các nội dung liên quan đến thủ tục hải quan và phổ

biến các văn bản pháp quy mới được ban hành. Thông qua đó, cơ quan hải quan đã kịp thời tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc cho DN có hoạt động xuất, nhập khẩu.

Nhằm thúc đẩy sự tham gia của DN vào quá trình chống gian lận thương mại, thất thu thuế hàng hóa XNK, Malaysia đã thành lập Ủy ban hỗn hợp giữa cơ quan hải quan và các DN đại lý, để hỗ trợ DN trong việc khai hải quan, trong đó có việc xác định mã số hóa theo các quy tắc phân loại hàng hóa (HS), xác định trị giá tính thuế theo Hiệp định Trị giá GATT. Bên cạnh việc triển khai Hiệp định Trị giá GATT/WTO, Cơ quan Hải quan Malaysia còn áp dụng các biện pháp quản lý hải quan hiện đại như quản lý rủi ro, kiểm tra sau thông quan...

Được biết, Tổng cục Hải quan Malaysia có Cục Nghiệp vụ với nhiệm vụ chịu trách nhiệm quản lý toàn bộ việc thực hiện Hiệp định Trị giá GATT/WTO, đơn vị này còn là đầu mối tiến hành cơ sở dữ liệu về giá được sử dụng như một tham số để so sánh giá. Để hỗ trợ cho hoạt động quản lý hải quan trong Tổng cục Hải quan Malaysia còn có Cục Ngăn chặn và Điều tra là đơn vị chịu trách nhiệm toàn bộ thông tin tình báo và tiến hành điều tra những vụ việc ở mức độ quốc gia; Cục Kiểm tra sau thông quan là đơn vị quản lý công tác kiểm tra sau thông quan. Hai đơn vị này cùng với Cục Nghiệp vụ phối hợp chia sẻ thông tin và hướng dẫn Hải quan địa phương thực hiện các biện pháp nhằm ngăn chặn gian lận thương mại, chống thất thu thuế nhập khẩu.

Đặc biệt, tại các đơn vị hải quan vùng ở Malaysia có những bộ phận quản lý thông tin tình báo, tiến hành điều tra và kiểm tra sau thông quan. Các đơn vị này sẽ nhận thông tin tình báo từ Tổng cục Hải quan và xây dựng, thực hiện kế hoạch hành động để đấu tranh chống các hành vi gian lận trong khu vực quản lý của Hải quan vùng và thực hiện kiểm tra sau thông quan. Tại các đơn vị hải quan cửa khẩu, các bộ phận quản lý giá là những chuyên gia về nhập khẩu, điều tra hoặc tình báo. Tất cả các khâu nghiệp vụ trên đều hướng tới chia sẻ thông tin và thực hiện các biện pháp ngăn chặn gian lận, gây thất thu thuế xuất khẩu, nhập khẩu.

Bài học cho Việt Nam

Qua nghiên cứu kinh nghiệm quản lý thuế XNK của các nước trên thế giới, có thể thấy mỗi nước đều có phương thức quản lý thuế khác nhau và đều đã gặt hái được những thành công bước đầu. Những phương thức quản lý thuế XNK của các nước cũng là bài học kinh nghiệm hữu ích cho Việt Nam trong việc triển khai thực hiện công việc này trong thời

gian tới.

Thứ nhất, nghiên cứu mô hình quản lý thuế XNK của Hải quan Malaysia, đó là xây dựng bộ phận quản lý thông tin tình báo tại các Cục Hải quan địa phương ở trên cả nước, để tiến hành điều tra và kiểm tra sau thông quan. Các Cục Hải quan địa phương sau khi nhận được thông tin tình báo của Tổng cục Hải quan sẽ xây dựng kế hoạch hành động đấu tranh chống các hành vi buôn lậu, gian lận thương mại khu vực quản lý hải quan mà mình quản lý.

Thứ hai, tập trung kiểm tra các trường hợp khai báo nhằm loại hình đối với hàng hóa phải kiểm tra thực tế 100%; đối với hàng hóa xuất khẩu theo quy định, DN được phân loại rủi ro cao về thuế, các mặt hàng rủi ro cao như xăng dầu, điện thoại di động, thiết bị điện tử, phân bón, hóa chất, vải, vật liệu xây dựng, rượu, bia, thuốc lá...

Thứ ba, tăng cường xử lý vi phạm khi DN không chấp hành nghĩa vụ thuế đối với Nhà nước. Xem xét nếu DN nộp thuế có động thái chây ì, cơ quan hải quan có thể ra quyết định tịch biên tài sản sở hữu. Đồng thời, triển khai đồng bộ các biện pháp áp dụng kỹ thuật quản lý rủi ro, quản lý tuân thủ của DN. Đây là một trong những giải pháp cần đẩy mạnh triển khai thực hiện nhằm hạn chế rủi ro về vi phạm pháp luật hải quan.

Thứ tư, đẩy mạnh công tác đào tạo nghiệp vụ hải quan cho đội ngũ thanh tra thuế và kiểm tra sau thông quan của các đơn vị hải quan để ngăn chặn việc trốn thuế, gian lận thuế. Đồng thời phối hợp với Ban chỉ đạo 389 kiểm soát hoạt động buôn lậu, gian lận thương mại đối với hàng chịu thuế.

Tài liệu tham khảo:

1. *Taxes of New Zealand*, <https://www.newzealandnow.govt.nz/living-in-nz/money-tax/nz-tax-system/>;
2. *Giang Nam, CusMod- Chương trình hiện đại hoá của Hải quan New Zealand*, <http://www.customs.gov.vn/lists/tinhoatdong/ViewDetails.aspx?ID=15721&Category=5>;
3. *Thu Trang, Xác định trước mã số, xuất xứ, trị giá hải quan*, <http://www.bao-haiquan.vn/Pages/Xac-dinh-truoc-ma-so-xuat-xu-tri-gia-hai-quan.aspx>;
4. *Korea customs service*, http://www.customs.go.kr/kcshome/main/content/ContentView.do?contentId=CONTENTID_000001279&layoutMenuNo=21002;
5. *Malaysia - Customs and duties*, <http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Malaysia-CUSTOMS-AND-DUTIES.html>;
6. *ThS. Bùi Thái Quang, Nâng cao năng lực quản lý hải quan đối với thuế xuất, nhập khẩu ở Việt Nam*;
7. *TS. Vương Thị Thu Hiền, Giải pháp chống thất thu thuế nhập khẩu ở Việt Nam trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế*.